

tores. Denne Opgave holdt han fast gennem tredive Aar, mens Embedsvirksomhed tog en meget stor Del af hans Tid og Kræfter.

To Forstudier udsendtes, begge banebrydende og begge typiske — den ene, *Knud den helliges Martyrhistorie* (1907), paaviser den legendariske Traditions Udviklingslinie og karakteriserer Odenselitteraturen som kirkelige Tendensskrifter — Professor Gertz tog her i Kraft af sin Skepsis og i Kraft af sin Uafhængighed af Laugstradition et mere kritisk Stade end Historikerne hidtil havde gjort — den anden, *En ny Text af Sven Aggesøns Værker* (1915), er et Forsøg paa ud af en ynkelig fejlfuld Copi fra det 16. Aarhundredes Slutning at læse den middelalderlige Text, der laa til Grund for den. Et øvet Øje og Øre, aarelangt Kendskab til Middelalderens latinske Sprog og Palæografi krævedes til det Stykke Arbejde; det lykkedes Professor Gertz med intensiv Udholdenhed at afdække en oprindeligere Form af Sven Aggesøns Skrifter, end man før havde kendt. I Aarene 1908—1912 og 1917—1922 kom selve de store Udgaver *Vitæ sanctorum Danorum* og *Scriptores minores historiæ Danicæ medii ævi*, hvis Betydning ikke blot ligger i de kritisk gennemarbejdede Texter, men ogsaa deri, at vi gennem dem har vundet Overblik over vor middelalderlige Historiografi og klarere Forstaaelse af dens Udvikling, fastere Grundlag for Kildevurderingen.

I de sidste Aar talte Professor Gertz oftere om at give sig i Lag med Procesakterne fra det 13. og 14. Aarhundrede. Dette og meget mere ligger nu hen. Eftersom vi ikke har og efter vore Forhold maaske ikke kan have en *École des chartes* eller en Monumenta-Kommission, sker der et Brud, og vi lider et alvorligt Tab, naar en Mand som M. Cl. Gertz ældes og dør.

Ellen Jørgensen.

Johannes Knudsen.

Den 6. Maj d. A. døde cand. mag. *Johannes Knudsen* 57 Aar gammel. Han var Gymnasielærer, men nyttede sin Fritid til Studier. Om hans Arbejde paa det Omraade, hvor han gjorde sin betydeligste Indsats, har Direktøren for Søkortarkivet Kommandør H. Ravn skrevet følgende ved hans Død:

Cand. mag. Adjunkt Johannes Knudsens maritim-historiske Arbejder er af en saa særegen Art, at de fleste af disse vistnok kun kan værdsættes af nautisk uddannede Mennesker og en Del af Arbejderne oven i Købet kun af de Nautikere, der har haft med Søopmaalingsarbejder at gøre. Er man imidlertid i Besiddelse af de nødvendige Kundskaber, kan man ikke andet end

beundre den Indsigt, Johannes Knudsen har erhvervet sig i denne specielle Gren af Historien, og den Grundighed, hvormed han er gaaet tilbunds i de historiske Kilder, hvor disse var at finde.

Naar man gennemgaar Johannes Knudsen's Produktion, vil man se, at denne kan deles i to Dele, nemlig 1: Bearbejdelser efter trykte Kilder og nye Udgaver af saadanne delvis med kritisk Gennemgang af dem, og 2: originale Skrifter grundet paa selvstændige Arkivstudier.

For den første Dels Vedkommende er samtlige Skrifter fremkommet som Artikler i forskellige Aargange af »Tidsskrift for Søvesen« og omfatter: *Kompasset i ældre Tid* i 1912; *Lodsbøgerne i Oldtiden og Middelalderen, Nogle Hovedpunkter i Nordeuropas Kartografi, Den nedertyske »Seebuch«, De første trykte Lodsbøger over de nordiske Farvande (1532—1541)* alle i 1913; *Søkartet offuer Øster- og Vester Søen. Af Laurentz Benedicht 1568* i 1914; *Indledning og Oplysninger til Søkartet 1568* i 1915. Af disse Skrifter er vel nok de to sidstnævnte de betydeligste og interessanteste. Laurentz Benedichts Søkort er ikke et Søkort i moderne Forstand men et af de saakaldte Læsekort, der svarer til de nuværende Farvandsbeskrivelser, og er blevet særlig interessant ved det sidstnævnte Skrift, der giver en Forklaring til de i »Søkartet« forekommende Navne, og hvori Johannes Knudsen tillige har foretaget en kritisk Undersøgelse af de i Beskrivelsen opgivne Kurser og Distancer fra Sted til Sted.

Af de originale Skrifter er nedennævnte ligeledes fremkommet som Artikler i »Tidsskrift for Søvesen« nemlig: *Det første Blad af den danske Søopmaalings Historie og Ole Rømer og Kompasreformen i 1692* i 1916; *Bagge Wandels Journal 1650 og hans Færøkort, Hydrografiske Undersøgelser ved Bornholm 1676—84, Bagge Wandels Korttegning* i 1917; *En Stranding i 1681 i Kattegat* 1918; *Bagge Wandels Indberetning om Bornholm 1676* 1920; *Anholt Knob* 1922. Alle disse Skrifter har stor Interesse for den, der vil studere den danske Søopmaalings Historie. Det er alle Smaaskrifter, der kan siges at være fremkommet som Biprodukter under Udarbejdelsen af hans Hovedværk, men repræsenterer i sig selv alene et stort Arkivstudium.

Johannes Knudsens Hovedværk er *Søkortdirektør Jens Sørensens* (1918) med den dertil sig sluttende *Bog Af Søkortdirektør Jens Sørensens Papirer* (1921). Ved en Ordning af Marinens Arkiv i Rigsarkivet i Slutningen af det 19. Aarhundrede kom alle Jens Sørensens efterladte Papirer for Dagen, og ved en omtrent samtidig Katalogisering af Søkort-Arkivets gamle Kort fremkom

en Fortegnelse over denne Institutions righoldige Samling af Jens Sørensens originale Kort. Allerede i 1916 fik Johannes Knudsen ved Understøttelse fra Carlsbergfondet udgivet det store Kortværk *Danske Søkort af Jens Sørensen (1646—1723)*, der indeholder Reproduktioner af et Udvalg af hans Kort, ledsaget af en Biografi af Jens Sørensen af J. Estrup og kartografiske Oplysninger af Knudsen. Men først ved mange Aars ihærdigt Studium i Rigsarkivet og paa Søkort-Arkivet er det lykkedes Johannes Knudsen at faa skrevet ovennævnte Bog om Søkortdirektør Jens Sørensen, der bl. a. indeholder en fyldig Biografi samt en Beskrivelse af hans Embedsvirksomhed som Søkortdirektør. Det har sikkert været Johannes Knudsen en stor Tilfredsstillelse at kunne sætte dette værdige Mindesmærke over en saa fremragende og mærkelig Mand som Jens Sørensen, hvis store Livsværk i saa mange Aar var fuldstændig glemt, men som Prof. Ed. Erslev i 1886, for at bruge Knudsens egne Ord »saa at sige genopdagede«.

Den danske nautisk- og hydrografisk-historiske Litteratur er ved Johannes Knudsens Arbejde blevet beriget med værdifulde og interessante Oplysninger, som laa fuldstændig gemte og glemte hen i Arkiverne, og det maa beklages, at han i en saa forholdsvis ung Alder er gaaet bort, thi der findes utvivlsomt i Arkiverne mange interessante Ting af lignende Indhold, der kunde fortjene at fremdrages, men hvortil der fordres en Mand som Johs. Knudsen, der, foruden at være Historiker, tillige havde den sjældne Egenskab at have en udpræget Interesse for nautiske og hydrografiske Emner.

H. Ravn.

Carl Aage Trier.

Med Lektor, Dr. phil. Carl Aage Trier, der pludselig afgik ved Døden den 1. Juli 1929, er en stilfærdig Skikkelse forsvundet fra Kredsen af danske Historikere. Han var udgaaet fra et højt-dannet københavnsk Lægehjem, Søn af Professor, Dr. med. Fred. Jac. Trier og født 1871. Fra sine første Studenteraar havde han kastet sig over historiske Studier og virkede sit hele Liv som en af de unge skattet og beundret Historielærer.

Skønt altid livlig interesseret for alle Foreteelser inden for den historiske Verden levnede Dagens Gerning ham ikke mange Stunder til egentlig videnskabelig Sysse. Hertil kom, at han i nogen Grad savnede Initiativ og var mere beskedent tilbageholdende end godt var, men naar Opgaven endelig var givet, fordybede han sig i den med stor Grundighed. Et Vidne herom var hans Afhandling i dette Tidsskrift (7. Række V) om Negerhande-